

Spor Okullarında Görev Alan Bireysel ve Takım Sporları Antrenörlerin Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi

Cüneyt SEYDİOĞLU¹, İhsan YAĞCI², Eyüp UĞUR³

¹İstanbul Topkapı Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-4595-0574>

²Milli Eğitim Bakanlığı, Afyon Lisesi, İstanbul/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-3607-8585>

³İstanbul/Türkiye

<https://orcid.org/0009-0004-9032-0100>

ORJINAL MAKALE

Özet

Bu çalışmanın amacı İstanbul ili içerisinde eğitim veren spor okulları antrenörlerinin sportmenlik davranışlarının branşlarına göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir. Bu amaçla çalışmaya spor okullarında görev yapan 85 futbol, 76 basketbol, 70 voleybol, 64 tenis, 55 jimnastik ve 79 yüzme antrenörü gönüllü olarak katılmıştır. Araştırma amacı doğrultusunda nicel araştırma; ilişkisel tarama yöntemi ve nedensel karşılaştırma yönteminden yararlanılmıştır. Veri toplama yöntemi olarak anket tekniği uygulanarak gönüllülük esasına dayalı online ve yüz yüze veri toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ile Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından oluşturulan, Türkçeye uyarlaması Sezen-Balçıkanlı (2009) tarafından gerçekleştirilen “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği” uygulanmıştır. Ölçeğin orijinalinde “Sosyal Normlara Uyum”, “Kurallara ve Yönetime Saygı”, “Sporda Sorumluluklara Bağlılık”, “Rakibe Saygı” ve son olarak “Negatif Yaklaşımlar” bulunmaktadır. Uyarlama çalışmasında yapılan faktör analizi sonucunda “Negatif Yaklaşımlar” boyutu çıkartılmıştır. Ölçeğin Türkçe versiyonu 4 alt faktöre ve 20 maddeye sahiptir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 25 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise T-testi ve Anova analizleri kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki fark p.0,05 anlamlılık düzeyi esas alınarak yorumlanmıştır. Araştırmada yapılan istatistiksel analizler neticesinde spor okullarında görev yapan antrenörlerin sportmenlik düzeyleri ile branş türü değişkeni arasında Rakibe Saygı ve Kurallara ve Yönetime Saygı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bir diğer sonuca göre kadın antrenörlerin puan ortalamalarının erkek antrenörlerden yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Kadın antrenörlerin rakibe daha saygılı olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Spor, takım sporları, bireysel sporlar, sportmenlik

Investigation of Sportsmanship Behaviors of Individual and Team Sports Coaches Working in Sports Schools

Abstract

This study aims to examine whether the sportsmanship behaviors of sports school coaches teaching in Istanbul vary according to their branches. For this purpose, 85 football, 76 basketball, 70 volleyball, 64 tennis, 55 gymnastics and, 79 swimming coaches working in sports schools participated in the study voluntarily.

Quantitative research aligned with the research purpose, relational screening, and causal comparison methods were used. A survey technique was utilized as a means of collecting data, with both online and face-to-face methods being employed on a voluntary basis. In the research, "Personal Information Form" and "Multidimensional Sportsmanship Orientation Scale", created by Vallerand et al. (1997) and adapted into Turkish by Sezen-Balçıkanlı (2009), were used as data collection tools. The original scale includes "Compliance with Social Norms", "Respect for the Rules and Management", "Commitment to Responsibilities in Sports", "Respect for the Opponent" and finally "Negative Approaches". As a result of factor analysis, the "Negative Approaches" dimension was removed. The Turkish version of the scale has 4 sub-factors and 20 items. SPSS 25 package program was used to analyze the data obtained. The data was analyzed using T-test and ANOVA analyses. The difference between the variables was interpreted based on the p.0.05 significance level. As a result of the statistical analysis conducted in the research, a statistically significant difference was detected between the sportsmanship levels of the coaches working in sports schools and the branch type variable in the sub-dimensions of Respect for the Opponent and Respect for the Rules and Management. Another result shows that female coaches' average score is higher than male coaches. It can be said that female coaches are more respectful to their opponents.

Keywords: *Sports, team sports, individual sports, sportsmanship*

Giriş

Spor; fiziksel aktiviteler olarak hayatta kalma ve yaşamını devam ettirme sebeplerine dayalı, farklı amaçlarla yapılmış olan ve ilk insanlardan günümüze kadar varlığı bilinen, farklı medeniyetlerde izler bırakan bir olgudur (Özçakır, 2017). Bireylerin bedensel, zihinsel ve ruhsal olarak kendilerini iyi hissederek yaşamlarını daha rahat sürdürebilmeleri için yaptıkları faaliyetlerin bütünüdür (Bayarslan ve Çevik, 2023). Spor olgusu; ilk çağlardan bu yana insanların hareket etmesiyle başladığı bilinen bir durumdur. O dönemde spor olarak fiziksel hareket becerisi ön plandaydı. İlerleyen zamanlarda ise fiziksel hareket becerisi hayatta kalmak adına oldukça önemli hale gelen bir güç göstergesi olarak benimsenmiştir (Öntürk ve Ekici, 2018).

Bireysel spor, belirli kurallar çerçevesinde, çoğunlukla yarışmaya dayalı, kişisel oyun biçiminde gerçekleştirilen beden hareketleri şeklinde ifade edilebilir (Çoknaz, 1998). Bireysel sporlar bireylerde yüksek düzeyde çeviklik ve dikkat gerektirmektedir. Sorumluluk duygusu ve kazanma kaybetme gibi durumlar sporcunun kendisine aittir. Bu sorumluluk duygusu da sporcularda stres duygusunun daha yoğun yaşanmasına sebep olmaktadır (Kat, 2009). Bireysel sporlar ile uğraşan bireylerde karar verebilme mekanizmaları, kendini denetleme, hakkaniyet, kendine güven gibi özellikler olumlu anlamda gelişme gösterir (Hazar, 1996). Bu sporcular, yaptıkları spor branşı gereği, günlük hayat içindeki problemlerini hiç kimseden yardım almadan kendileri çözme eğilimine sahiptirler (Yıldırım, 2011).

En az iki veya daha fazla sporcudan oluşan grupların yapmış oldukları spor faaliyetleri takım sporlarını oluşturmaktadır. Takım sporlarında amaç iş birliği içerisinde birlikte hareket ederek amaca ulaşmaktır. Takım arkadaşları kendi aralarında kararlar alır, hedef belirler, iletişim kurar, kendi aralarındaki çatışmaları yöneterek amaçlanan hedefe ulaşmak için birlikte çalışırlar. Dikkatli bir stratejik planlama ve iyi bir hazırlık ile zihinsel ve fiziksel olarak dayanıklı hale gelmek amaçlanır (Kabamba ve Bailey, 2011). Takım sporu ile uğraşan bireylerde taktik ve strateji bilinci olması onlar için önemli bir kazanımdır. Takım halinde gerçekleştirilen spor etkinlikleri farklılaşırken, olimpiik anlamda katılımcı sayısı ve sporcusu fazla olan başlıca spor branşları basketbol, ragbi, hentbol, futbol, voleybol, hokeydir. Takım sporlarında genel olarak taktik ağır basmaktadır. Bu bağlamda sporcuların çalıştırıcının belirlediği taktiklere uyma zorunluluğu vardır. Bu sporlarda olası galibiyet ya da mağlubiyet bütün takımın sorumluluğunda olduğu için sporcuların psikolojik zorlanmaları bireysel sporculara oranla daha azdır. Takım sporlarında, yardımlaşma, paylaşma, arkadaşlarının

özelliklerini bilme ve onların müsabaka sırasında neler yapabileceklerini ön görme gibi özellikler önem arz etmektedir. Bu noktada sporcu ve antrenörlerin bilgiyi nasıl geliştirdiği, bu bilgilere uygun zamanlarda nasıl eriştikleri ve bunun karar alma süreçlerini nasıl etkilediği önemlidir (Bayarslan, 2023). Takım sporlarında, ekiple çalışabilme, iş birliğine uyum, olumlu ya da olumsuz durumları ve duyguları paylaşabilme gibi özellikler ön plana çıkar (Kat, 2009).

Sporda ne pahasına olursa olsun kazanma zihniyetinin ortaya çıkması sporun aslında fiziksel, zihinsel ve ruhsal olarak sağlıklı bireyler yetişmesinin önüne geçmektedir (Yıldırım, 2005). Profesyonel sporda oluşan bu durum sosyal öğrenme yoluyla küçük yaştaki veya okul sporlarındaki sporcularında bu davranışı öğrenmesine ve benimsemesine neden olmuştur. Bu şekilde ilerleyen düşünce yapısı fair play kavramının öne çıkmasına neden olmaktadır. Fair play, toplumsal yaşamın tüm alanlarındaki ilişkilerin düzeni ve düzeyine ilişkin bir kavram olmakla birlikte tarihsel olarak incelendiğinde gelişim çizgisinin sporla hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Sportmenlik, spor aktiviteleri içerisinde sosyal ve ahlaki değerlerle ilişkili, kapsamlı ve örnek oluşturan, kurallara uygun tutarlı bir davranış biçimi gibi görünse de; aynı zamanda sportmence sergilenen davranışlar rekabetçi spor ortamında uygun olmayan davranışların azalmasına yardımcı olmaktadır (Gencheva ve ark., 2017). Sportmenlik temelde, sporun gelişim göstermesinde büyük rol üstlenen ve tarafsızlık, adalet, dürüstlük ve saygı benzeri genel kabul görmüş değerleri korumaya çalışan değerler bütünüdür (Stornes ve Ommundsen, 2004). Bu kavramın temel amacı, bireylerin sportif anlamda evrensel ilkeleri içselleştirerek tutum ve davranışa dönüştürmelerini sağlamaktır (Tarakçıoğlu ve Doğan, 2013). Spor ve fair play kavramları incelendiğinde, sporun eylemi, fair play kavramının ise sportif eylemin ahlaki kısmını ifade ettiği görülmektedir. Adil oyun kavramının Türkçe karşılığı sportif erdem olarak ifade edilen “adil” kelimesi; güzel, hoş, asil, dürüst, kibar, hoşgörülü, sakin, ölçülü, uygun, adil, eşit ve yasal gibi anlamlara gelmektedir. Bu bakımdan fair play, sporcuların müsabaka sırasında erdemle, sağduyulu ve tutarlı bir şekilde kurallara uymasını sağlayacak, fırsat eşitliğini bozmamak için hak etmeyecek avantaj yaratacak durumlardan kaçınarak, oyunun dezavantajlı durumlarından yararlanmamasını sağlayacak bir anlayış olarak değerlendirilmektedir (Yıldırım, 2011). “Fair play” kavramı sporun temel bileşenlerinden biridir. Fair play’in kelime anlamı “dürüst oyun” anlamına gelmektedir. Ayrıca sporda kurallara uymanın da ilerisinde bir davranış tarzını gerçekleştiren bir kavramdır. Böylece rakipler bir düşman olarak değil, oyunlarının bir parçası şeklinde görülür ve yoğun mücadele ve karşılaşmalarda dahi rakibinin onuruna saygı duyulur (Ekinci, 2018). Takım sporları ve bireysel

sporlar, farklı dinamiklere, baskılara ve sosyal faktörlere sahip olduklarından dolayı sporcular arasında sportmenlik davranışlarında farklılıklar gözlenebilir.

Çalışmanın amacı İstanbul ili içerisinde eğitim veren spor okulları antrenörlerinin sportmenlik davranışlarının branşlarına göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi olarak belirenmiş ve çalışmanın sonucunda spora ilk adım olarak görülen spor okullarında eğitim veren antrenörlerin sportmenlik düzeylerini daha iyi seviyelere getirmek ve ülkemizde daha iyi bir spor kültürü oluşturulması için neler yapılabileceğini tartışmak noktasında önem arz etmektedir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin analizi ve araştırma etiğine ilişkin bilgiler aktarılacaktır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama modeli türlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli ile tasarlanmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan şey, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli ise, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2002).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, İstanbul ili içerisinde faaliyet sürdüren spor okullarında çalışan antrenörler oluştururken araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde faaliyet gösteren Beşiktaş, Galatasaray ve Fenerbahçe spor okullarının ilgili branşlarında görev yapan 429 antrenör oluşturmaktadır.

Veri Toplama Yöntemi

Katılımcıların serbest zamanlarında veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Ölçekler ile ilgili, araştırmanın amacı hakkında açıklamalar yapılarak veri toplama aracının doldurulması hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Katılımcılara ilk olarak araştırmacı tarafından geliştirilen, 4 sorudan oluşan demografik bilgi anketi uygulanmıştır. Daha sonra ise ikinci

bölümde, antrenörlere Vallerand (2007) tarafından geliştirilen ve Sezen-Balçıkanlı (2010) tarafından Türk dilimize adapte edilen Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Anketi

Katılımcılara ilk olarak araştırmacı tarafından geliştirilen, cinsiyet, yaş, spor branşları ve spor yılı değişkenlerine ait 4 sorudan oluşan demografik bilgi anketi uygulanmıştır.

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği

Vallerand (2007) tarafından geliştirilen ve Sezen-Balçıkanlı (2010) tarafından Türk diline adapte edilen Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği 25 madde ve 5 alt boyuttan oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin orjinalinde “Sosyal normlara Uyum”, “Kurallara ve Yönetime Saygı”, “Sporda Sorumluluklara Bağlılık”, “Rakibe Saygı” ve son olarak “Negatif Yaklaşımlar” bulunmaktadır. Faktör analizi sonucunda “Negatif Yaklaşımlar” boyutu çıkartılmıştır. Ölçeğin Türkçe versiyonu 4 alt faktöre ve 20 maddeye sahiptir. Cronbach Alpha değerleri; “Sosyal Normlara Uyum” $\alpha = 0,86$; “Kurallara ve Yönetime Saygı” $\alpha = 0,83$; “Sporda Sorumluluklara Bağlılık” $\alpha = 0,91$; “Rakibe Saygı” $\alpha = 0,82$ 'dir. Bu çalışma kapsamında elde edilen güvenilirlik katsayıları ölçeğin tümü için $\alpha = 0.920$ şeklindedir. Alt boyutlar için “Sosyal Normlara Uyum” $\alpha = 0.788$; “Kurallara ve yönetime saygı” $\alpha = 0.816$; “Sorumluluk” $\alpha = 0.892$; “Rakibe Saygı” $\alpha = 0.782$ şeklindedir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS 25,00 istatistik paket programı vasıtası ile analiz edilmiştir. Çalışmada demografik faktörler frekans analizine tabi tutulmuştur. Mevcut verilerin analizinde; öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermedikleri incelenmiş ve sonucunda parametrik testlerin yapılması uygun görülmüştür. Araştırmada analiz yöntemleri olarak; bağımsız olan gruplar t-testi, farklı değişkenler arasında çoklu karşılaştırmalar için tek yönlü varyans analizi ve farklılıkların kaynağının belirlenmesi amacı ile tukey testinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın Etiği

Mevcut araştırma süresince “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” çerçevesinde hareket edilmiş olup ilgili araştırma İstanbul Topkapı

Üniversitesi, Akademik Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonu, E-49846378-050.01.04-2300010579 sayılı etik kurul kararı ile onaylanmıştır.

Bulgular

Bulgular kapsamında ilk olarak araştırmaya katılan sporcuların demografik dağılımları incelenmiş, daha sonra ise katılımcıların saldırganlık düzeylerini belirlemek amacıyla öğrencilerin demografik özelliklerine göre analizler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1

Araştırmaya katılan sporculara ilişkin demografik bulgular

Çalışmaya katılan antrenörlerin demografik değişkenlere göre cinsiyet, yaş, spor branşları ve spor yılı değişkenlerine ilişkin elde edilen verilerin dağılımı Tablo 1’de sunulmaktadır.

Değişken	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	176	41,1
Erkek	253	58,9
Yaş		
22-25	156	36,3
26-29	182	42,4
30 ve üstü	91	21,3
Spor Branşı		
Futbol	85	19,8
Basketbol	76	17,7
Voleybol	70	16,3
Tenis	64	14,9
Jimnastik	55	12,8
Yüzme	79	18,5
Antrenörlük Süresi		
2 yıl ve altı	185	43,1
3-6 yıl	118	27,6
7 yıl ve üstü	126	29,3
Toplam	429	100

Demografik özelliklere bakıldığında çalışmaya katılan Antrenörlerin 231’i Takım Sporları, 198’i bireysel spor branşı antrenörüdür. Katılımcıların 176’sı kadın, 253’ü erkek antrenörlerden oluşmaktadır. 156 antrenör 22-25 yaş aralığında iken 182’si 26-29 yaş ve 91 antrenörde 30 ve üstü yaş aralığındadır. Katılımcıların antrenörlük sürelerine bakıldığında 185’i 2 yıl ve altı süre, 118’i 3-6 yıl arası ve 126 antrenörde 7 yıl ve üstünde antrenörlük yaptığı belirlenmiştir.

Tablo 2

Antrenörlerin çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğine ilişkin alt boyut puan ortalamaları

Değişkenler	N	Min	Max	X	sd
Sosyal Normlara Uyum	429	2.48	5.00	3.98	.59
Kurallara ve Yönetime Saygı	429	1.67	5.00	4.08	.67
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	429	2.00	5.00	3.86	.63
Rakibe saygı	429	2.40	5.00	3.97	.51

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan antrenörlerin çok boyutlu sportmenlik ölçeği alt boyutları Sosyal Normlara Uyum ($x=3.98$), Kurallara ve Yönetime Saygı ($x=4.08$), Sporda Sorumluluklara Bağlılık ($x=3.86$) ve Saldırganlık ve Rakibe saygı ($x=3.97$) olarak bulunmuştur. Buna göre antrenörlerin sportmenlik yönelim düzeyleri yüksek düzeyde görülmüştür.

Tablo 3

Araştırmaya katılan antrenörlerin cinsiyet değişkenine göre yapılan t testi sonuçları

	Cinsiyet	N	X	S.S.	t	p
Sosyal Normlara Uyum	Kadın	176	3.80	0.66	- 1.24	.218
	Erkek	253	3.89	0.62		
Kurallara ve Yönetime Saygı	Kadın	176	3.87	0.82	- 0.58	.561
	Erkek	253	3.92	0.81		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Kadın	176	3.90	0.63	1.40	.163
	Erkek	253	3.80	0.64		
Rakibe saygı	Kadın	176	4.23	0.58	2.63	.009
	Erkek	253	4.01	0.71		

Spor okullarında görev yapan bireysel spor ile takım sporu antrenörlerinin sportmenlik düzeylerini belirlemek için yapılan Bağımsız örneklem t testi analizi sonucunda Rakibe Saygı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Kadın antrenörlerin puan ortalamalarının erkek antrenörlerden yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Kadın antrenörlerin rakibe daha saygılı olduğu söylenebilir. Sosyal Normlara Uyum, Kurallara ve Yönetime Saygı ve Sporda Sorumluluklara Bağlılık alt boyutlarında istatistiksel olarak bir fark tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Tablo 4

Araştırmaya katılan antrenörlerin çalışma sürelerine göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları

	Ant. süresi	N	X	S.S.	f	p
Sosyal Normlara Uyum	2 yıl ve altı	185	4,20	0,57	0,292	0,747
	3-6 yıl	118	4,23	0,63		
	7 yıl ve üstü	126	4,27	0,81		
Kurallara ve Yönetime Saygı	2 yıl ve altı	185	3,92	0,74	1,037	0,356
	3-6 yıl	118	3,82	0,90		
	7 yıl ve üstü	126	3,87	0,85		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	2 yıl ve altı	185	3,80	0,88	0,586	0,567
	3-6 yıl	118	3,79	0,77		
	7 yıl ve üstü	126	3,94	0,64		
Rakibe saygı	2 yıl ve altı	185	3,81	0,76	1,844	0,165
	3-6 yıl	118	3,71	0,85		
	7 yıl ve üstü	126	3,92	0,89		

Tablo 4’de Antrenörlerin çalışma süresi değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde, çalışmaya katılan antrenörlerin meslekte çalışma sürelerine göre çok yönlü sportmenlik yönelimleri ölçeğinden aldıkları puanlar istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemiştir ($p>0.05$).

Tablo 5

Araştırmaya Katılan Antrenörlerin Spor Türü Değişkenine Göre Yapılan t Testi Sonuçları

		N	X	S.S.	f	p
Sosyal Normlara Uyum	Takım Sporları	231	3,88	1,04	0,579	0,561
	Bireysel Sporlar	198	3,92	0,89		
Kurallara ve Yönetime Saygı	Takım Sporları	231	3,76	1,04	1,831	0,027
	Bireysel Sporlar	198	4,18	0,72		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Takım Sporları	231	3,75	0,88	-1,053	0,302
	Bireysel Sporlar	198	3,89	0,77		
Rakibe saygı	Takım Sporları	231	3,94	0,64	2,691	0,005
	Bireysel Sporlar	198	4,15	0,71		

Spor okullarında görev yapan bireysel spor ile takım sporu antrenörlerinin sportmenlik düzeylerini belirlemek için yapılan Bağımsız örneklem t testi analizi sonucunda Rakibe Saygı ve Kurallara ve Yönetime Saygı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bireysel Spor antrenörlerinin Kurallara ve Yönetime Saygı alt boyutunda çok yönlü sportmenlik yönelimleri ölçeği puanlarının takım sporu antrenörlerinden yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Bireysel spor branşı antrenörlerinin kurallara ve yönetime daha

saygılı olduğu söylenebilir. Sosyal Normlara Uyum ve Sporda Sorumluluklara Bağlılık alt boyutlarında istatistiksel olarak bir fark tespit edilememiştir ($p>0.05$).

Tartışma ve Sonuç Öneriler

Bu çalışma İstanbul ili içerisinde eğitim veren spor okulları antrenörlerinin sportmenlik davranışlarının branşlarına göre farklılık gösterip göstermediğinin araştırılması amacı ile yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre sonucunda Cinsiyet değişkeni ile sportmenlik davranışları ölçeğinin Rakibe Saygı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Kadın antrenörlerin puan ortalamalarının erkek antrenörlerden yüksek olduğu gözle çarpılmaktadır. Koç ve Güllü (2017) kadınların erkeklerden daha çok sportmen davranışlar gösterdiği ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre agresif davranışlar sergileme eğiliminin daha az olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Şenel ve Yıldız (2016) çalışmalarında spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören ve aktif sporcu olan kadın sporcuların erkek sporculardan daha fazla sportmenlik eğilimine sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yılmaz vd. (2017) ile Gümüş vd. (2016)'nın çalışmaları sonucu bizim çalışmamız ile benzerlik göstermektedir. Güllü ve Şahin (2018)' in milli güreşçiler üzerinde yaptıkları ve erkek güreşçilerin kadın güreşçilere göre rakibe daha saygılı olduğunu tespit ettikleri araştırmalarının sonuçları ile tezatlık göstermektedir.

Çalışmaya katılan antrenörlerin antrenörlük sürelerine göre sportmenlik anlamlı farklılık göstermemiştir. Tekeli (2017) tarafından ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, oynama yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Elik (2017) tarafından futbolcular üzerinde yapılan çalışmada, sportmenlik yöneliminin spor yaşı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ve bu farklılaşmanın 1-5 yıl kategorisinde bulunan amatör futbolcuların lehine olduğu tespit edilmiştir. Kolayış vd. (2017)'nin yaptığı çalışmalar sonucunda; artistik buz pateni yapan sporcularında spor yapma yılı arttıkça sportmenlik yönelimlerinin de arttığını ifade etmiştir. Literatürde antrenörlerin sportmenlik düzeylerini araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışmamızda spor okullarında görev yapan antrenörlerin sportmenlik düzeyleri ile branş türü değişkeni arasında Rakibe Saygı ve Kurallara ve Yönetime Saygı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Lee ve arkadaşlarının (2007) yapmış oldukları araştırmada, takım sporlarıyla ilgilenen sporcuların sportmenlik yönelimi sergileme davranışlarının bireysel sporlarla ilgilenen sporculardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yıldırım (2011), takım sporu ve bireysel sporlarla ilgilenen bireylerin çok yönlü

sportmenlik ölçeği puanlarını belirlediği çalışmasında takım sporu ile ilgilenen bireylerin BYSÖ puanları ortalamalarının bireysel spor branşlarıyla ilgilenen bireylere oranla daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Yine yapılan bir araştırmada takım sporlarından birinde faaliyet gsteren öğrencilerin, bireysel sporlardan birinde faaliyet gsteren öğrencilere göre sportmenlik yönelimlerinin daha fazla olduğu ve daha az saldırgan tutumlar sergiledikleri anlaşılmıştır (Koç ve Güllü, 2017). Ramazanođlu vd. (2002) taekwondo ve futbol sporlarıyla ilgilenen bireylerin saldırganlık düzeyleri ve sportmenlik yönelimlerini incelediği çalışmasında, taekwondo sporcularının çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğine ilişkin puan ortalamalarının futbolculara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında spor branşlarındaki temas oranı arttığında sportmenlik davranışlarının da azaldığı dűřünülebilir. Kılınç (2020) Farklı spor branşlarıyla uğraşan bireylerin sportmenlik düzeylerinin incelenmesi isimli çalışmasında kurallara ve ynetime sayđı alt boyutunda gűreři sporcuların futbolculara göre daha yüksek ortalamalara sahip olduğunu tespit etmiştir. Sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe sayđı alt boyutlarında branşlar arasında sportmenlik puanlarında anlamlı fark olmadığını tespit etmiştir.

Sonuç olarak takım sporları ile bireysel spor antrenörlerinin sportmenlik davranışlarının farklılık göstermesinin çeşitli sebepleri olabilir. Bu sebepleri Grup Dinamikleri, Rekabet Baskısı, Sorumluluk ve Rol Farklılıkları, İletişim Tarzları, Basınç ve Stres Seviyeleri, Başarı Kavramları şeklinde sıralayabiliriz. Bu faktörler, takım sporları ve bireysel sporlar arasındaki farklılıklardan kaynaklanan antrenör davranışlarındaki çeşitliliği açıklayabilir. Ancak unutulmaması gereken, her antrenörün kişisel özellikleri, değerleri ve deneyimleri de sportmenlik davranışlarını etkileyebilir.

Bu alışma İstanbul ili içeresinde faaliyet gsteren spor okulları ile sınırlı bir örneklem grubu ile yapılmıştır. Farklı bölgeler ve farklı branşlar ile yapılacak çalışmaların alana katkı sağlayacağı dűřünülmektedir.

Spor okulları ile sınırlı kalmayıp Profesyonel faaliyet gsteren kulüplerin alt yapılarında çalışan antrenörlere yönelik yapılacak çalışmaların alana ciddi anlamda katkı sağlayacağı dűřünülmektedir.

Yaptığımız araştırma nicel bir çalışmadır. Boş zaman ynetiminin yaşam kalitesine etkisini daha farklı bir şekilde incelemek için nitel çalışmalarla desteklenmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Bayarslan, B., Metin, S. C., & Yavuz, M. (2023). Antrenörlükte Örtük Bilgi ve Deneyim. *Spor Bilimlerinde Öncü ve Çağdaş Çalışmalar*, 157-158.
- Bayarslan, B., & Çevik, A. Examining the Relative Age Effect of Elite Paralympic Athletes. *International Journal of Disabilities Sports and Health Sciences*, 6(3), 296-306.
- Çoknaz H, (1998). Takım ve bireysel spor antrenörlerinin iş doyumunu düzeylerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Elik T (2017). Güneydoğu Anadolu Bölgesi futbol takımlarında amatör olarak futbol oynayan sporcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri. Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul
- Esentürk, K., İlhan, L., Çelik, B. (2015). Examination of high school students' sportsmanlike conducts in physical education lessons according to some variability. *Science, Movement And Health*, Vol. Xv, Issue 2,
- Gencheva, N., Angelcheva, M., Marinov, T., & Ignatov, I. (2017). Assessment of Sportmanship in Case of Institutionalized Adolescents, Deprived of Parental Cares. *Journal of Health, Medicine and Nursing*, 42, 103-109. Giriş. İkinci Baskı. Spor Yayınevi, Ankara
- Güllü, S. ve Şahin, S. (2018). Milli güreşçilerin sportmenlik yönelim düzeyleri üzerine bir araştırma. *Turkish Studies*. 13 (18): 705-718. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14152>
- Gümüş, H. Saraçlı, S., Karakullukçu Ö., F., Doğanay G. ve Kurtipek S. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinde fair play kavramı. *International Journal of Science Culture and Sport*. 4(2):430-438.
- Hazar M, 1996. Beden eğitimi ve sporda oyunla eğitim. Ankara, Tutibay yayınları, s.127-133.
- Kabamba C, Bailey, 2011. J. Personality differences among team and individual sport athletes. *Randolph college sport preferences*. 1, 2-17.
- Kat H, 2009. Bireysel sporcularla takım sporcularının stres düzeyleri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Kilinç, B. (2020) Farklı spor branşlarıyla uğraşan kişilerin sportmenlik düzeylerinin incelenmesi (Master's thesis, Sa. ğlık Bilimleri Enstitüsü).
- Koç, Y., ve Güllü, M. (2017). Research into sportpersonship behavior of high school students in physical education course in terms of some variables. *Sportmetre*, 15(1), 19-30.
- Kolayış H, Çelik N, Narin M (2017). Examining the relationship coach-athlete relationship of the athletes participating in the artistic ice-kating competition. 15th International Sport Sciences Congress. Antalya, 15-18 Kasım 2017, 374-375.
- Lee, M. J., Whitehead, J. Ve Ntoumanis, N. (2007). "Development of the Attitudes to Moral Decision Making in Youth Sport Questionnaire (AMDYSQ)", *Psychology of Sport and Exercise*, cilt 8, sayı 3, ss. 369-392.
- Öntürk Y, Ekici S., (2018). Evaluation of The Effect of Physical Education and Sports Lessons on Children. *New Horizons in Social Sciences*. Riga: LAP Lambert Academic Publication Press.
- Özçakır S (2017). Tarih Temeller; Eski Çağlarda Spor. Mirzeoğlu N (Ed.), *Spor Bilimlerine*
- Ramazanoğlu F, Canikli A, Saygın Ö (2002). Futbolcular ile Taek-Wondocuların saldırganlık düzeylerinin karşılaştırılması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 4(2): 37-39.
- Şenel, E., Yıldız, M. (2016). Hedef bağlılığı ölçeği: Türkçe uyarlaması, beden eğitimi ve spor alanında öğrenim gören öğrencilerde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(2), 58-65.
- Tarakçıoğlu, S., Doğan B., (2013). "Spor etiği bağlamında gen dopingi". *Spor Bilimleri Dergisi*, 24(1), 45-54.
- Tekeli H (2017). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışlar sergileme düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı, Burdur.
- Yıldırım İ (2011). Fair play eğitiminde beden eğitiminin rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 5(1): 3-16.

- Yıldırım, S. (2011). Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yılmaz A, Esentürk OK, İlhan EL (2017). Ortaokul öğrencilerinin ahlaki gelişimleri açısından sportmenlik yönelimleri. Journal of Human Sciences 14(4): 4969-4988